

הדרך – מבוא לפילוסופיה הסינית

ד"ר ארץ יוסקוביץ – תשפ"ו (2025)

2 נ"ז

תקציר הקורס: "הדרך – מבוא לפילוסופיה סינית"

(או: מטיבו האדם לטבע בודהה)

קורס זה הוא מבוא למחשבת הפילוסופית שהתרחשה בסין מן המאה ה-6 לפנה"ס ועד למאה ה-6 לספירה. במקום להציג סקירה היסטורית כוללת של כלל הזרמים והאסכולות, הקורס מתמקד באופן שבו הפילוסופיה הסינית מבינה את עצמה כ"דרך" (DAO) – לא בעיון מופשטי ברעיון אלא כצורת חיים וכאיון מתמשך של האדם בתחום עולם ייחסים.

בהתבסס על תפיסה זו נבחן כיצד רעיונות של טיפוח עצמי ואימון עצמי מתממשים בשלוש המסורות המרכזיות של סין – הקונפוציאניזם, הדאויזם והבודהיזם הסיני – וכיצד כל אחת מהן מגדרה מחדש את מושג "הדרך" ואת מושגיה. הפילוסופיה הסינית רואה באימון העצמי, תהיליך מוסרי וחברתי בעת ובזונה אחת: האדם מטפח את עצמו לא רק למען שלמותו האישית, אלא מtower אחריות לעולם שבו הוא חי וליחסים שהוא מקיים עם אחרים. טיפוח האדם הוא גם טיפוח החברה, שכן העצמי, האخر והעולם ברוכים זה זהה.

מתוך נקודת מוצא זו נבקש לשוב אל שאלות היסוד שהעסיקו את הוגי סין לאורך הדורות – כיצד ראוי לאדם לחיות את חייו? מהו טבע האדם ומה ייחסו לעולם ולחברה? כיצד מתפתחת התודעה המוסרית והרוחנית? ומהי בכלל "פילוסופיה" בסין: האם היא חכמה עיונית, דרך חיים, או תרגול של שינוי עצמי וחברתי? ננסה להבין כיצד גישות שונות לטבע האדם ולעולם נולדו מתוך שיח מתמשך זו עם זו, וכי怎, כיצד ייחד תפיסת עולם שבו הפילוסופיה עצמה נתפסת כצורת הוויה בעולם – חכמה הנושמת את החיים ומתגלמת באופן קיום, ייחסים ופעולה.

מעבר להיבט העיוני, הקורס מבקש להציג גם ממד פרקטני של לימוד ותרגול: מה נוכל למדוד מן ההגות הסינית על עצמנו ועל דרכנו בעולם? כיצד רעיונות של טיפוח עצמי, הרמונייה וקבב הדדי יכולים להעשיר את חיינו האישיים והחברתיים? ומה עשוי להתגלות מתוך המפגש הזה על האפשרות לחיות חיים של תבונה, חמלה ואחריות במציאות של ישראל במאה ה-21?

The Way – Introduction to Chinese Philosophy

(or: From Human Nature to Buddha Nature)

This course introduces the philosophical thought that developed in China from the 6th century BCE to the 6th century CE. Rather than offering a comprehensive historical or thematic survey of Chinese philosophy, the course focuses on how Chinese philosophy understands itself as a "Way" (DAO) – not as abstract speculation, but as a form of life and a continuous discipline of self-cultivation within the web of human relationships.

Drawing on this perspective, we will explore how ideas of self-cultivation and personal training unfold in the three major traditions of China – Confucianism, Daoism, and Chinese Buddhism – and how each redefines the meaning of "the Way." In Chinese thought, self-cultivation is neither a private nor an individual enterprise; it is a process

through which the person shapes and refines themselves within society and for its sake, grounded in the understanding that self, others, and world are inseparable.

From this point of departure, we will return to the fundamental questions that have animated Chinese thinkers for centuries: How should one live? What is human nature, and how does it relate to the world and to society? How does moral and spiritual awareness develop? And what, in fact, is “philosophy” in the Chinese context — theoretical wisdom, a way of life, or a discipline of self and social transformation? We will consider how differing views of human nature and the cosmos emerged through dialogue and tension with one another, and how they ultimately shaped a vision of philosophy as a mode of being in the world — a living wisdom expressed through conduct, relationship, and attentiveness to life.

Beyond the theoretical dimension, the course also invites a practical engagement with these ideas: What can we learn from Chinese philosophy about ourselves and our ways of acting in the world? How might its insights into self-cultivation, harmony, and mutual awareness enrich our personal and collective lives? And what relevance might these teachings hold for those seeking to live wisely, compassionately, and responsibly in twenty-first-century Israel?

מילות מפתח

Dao (הדרך), פילוסופיה סינית, פעללה, שינוי, יחסים, טקס, מוסר, בודהיזם, קונפוציאוס, מנציוס, לאו דזה, צ'ואנג דזה, שונזה, טבע בודהה

Keywords: Dao (the Way), Chinese philosophy, transformation, ritual, relationships, ethics, Buddhism, Confucius, Mencius, Laozi, Zhuangzi, Xunzi, Buddha nature

דרישות הקורס והערכת ציון

- קריאה שבועית, השתתפות בדיון, יומן רפלקטיבי קצר – 30%
- מבחן מסכם – 70%

ספר קורס

Karyn L. Lai, *An Introduction to Chinese Philosophy*, Cambridge University Press, 2008.

מקורות ראשוניים בתרגומים

- קונפוציאוס, המאמרות (Analects), תרגום אמירה כץ.
- מג' דזה – מבחר כתבים, תרגום דן דאור אריאל.
- הלאו דזה (ספר הדרך והסגולה), תרגום דן דאור ויואב אריאל.
- צ'ואנג דזה, ג'ואנג דזה: הספר האמייתי של פריחת הדרום, תרגום דן דאור.

[כל המקורות יהיו זמינים באתר הקורס או דרך אתר הספרייה]

* מומלץ מאוד לקרוא את פת-שמיר גליה, אדם לאדם חייה. תל-אביב 2003.

שיעור	תאריך	נושא	קריאה
1	30.10	הקדמה לקורס	
2	6.11	קונפוציוס וראייתה של הדרכ בסין	LAI 1
3	13.11	קונפוציוס 2 אנושיות וריטואל	טקסטים באתר LAI 2
4	20.11	משמעותו של קונפוציוס מנגד דזה	טקסטים באתר, LAI 3
5	27.11	משמעותו של קונפוציוס שונה מנגד דזה	יום 1 טקסטים באתר
6	4.12	היריבים התועלתיים - מודזה והאן פוי דזה	текסטים באתר, LAI 4, and 184-186
7	11.12	DAOAIM 1: לאו דזה והדרך	текסטים באתר, LAI 5
8	18.12	DAOAIM 2: כך עצמו, ללא מאיץ	текסטים באתר, LAI 6
9	25.12	DAOAIM 3: להיות חסר תועלת	текסטים באתר, LAI 8
10	1.12	DAOAIM 4: אימונו וספונטניות	יום 2 טקסטים באתר
11	8.1	בוחנים 1 - שחזור ו/או עולם	LAI 11 (235-250)
12	15.1	בוחנים 2 - טבע הבוחנה	текסטים באתר
13	22.1	בוחנים 3 - האינטגרציה של הציגן	יום 3 טקסטים באתר